JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
ELEANOR SHARPSTON
9 päivänä kesäkuuta 2011 [1]

1. Bell & Ross BV -yhtiön (jäljempänä valittaja) asianajaja toimitti faksitse ennen kanteen nostamisen määräajan päättymistä kannekirjelmän, jolla vaadittiin sisämarkkinoiden harmonisointiviraston (SMHV) päätöksen kumoamista, ja lähetti tämän jälkeen unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon (jäljempänä kirjaamo) saman kannekirjelmän seitsemänä kappaleena. Nämä kappaleet saapuivat kirjaamoon kanteen nostamisen määräajan päättymisen jälkeen, mutta kuitenkin alkuperäisen asiakirjan toimittamiseen varatun, asiakirjan toimittamista faksina seuraavien kymmenen päivän määräajan kuluessa.

2. Koska kirjaamo ei kyennyt erottamaan, mikä seitsemästä asiakirjasta oli alkuperäinen, se kehotti kyseistä asianajajaa toimittamaan alkuperäisen kannekirjelmän. Asianajaja lähetti vielä hallussaan olleen asiakirjan, joka saapui kirjaamoon mainitun kymmenen päivän määräajan päättymisen jälkeen. Tarkistamalla allekirjoituksen kostean kankaan avulla kirjaamo päätteli, että kyseessä oli kannekirjelmän alkuperäiskappale ja että muut kappaleet olivat sen valokopioita.

3. Unionin yleinen tuomioistuin lopetti tällöin asian käsittelyn ja päätti perustellulla määräyksellä jättää kanteen tutkimatta, koska sen tutkittavaksi ottamisen edellytykset selvästi puuttuivat siksi, että kannekirjelmän alkuperäiskappale oli toimitettu kanteen nostamisen määräajan päättymisen jälkeen.

4. Nyt käsiteltävänä olevassa valituksessa riitautetaan tämä päätös [2] siltä osin kuin se koskee erityisesti korjattavissa olevan virheen, anteeksiannettavan erehdyksen ja ennalta-arvaamattoman seikan käsitteitä sekä unionin yleisen tuomioistuimen tekemän päätöksen oikeasuhteisuutta ja luottamuksensuojaa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Euroopan unionin tuomioistuimen perussääntö

5. Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön (jäljempänä perussääntö) 21 artiklan toisessa kohdassa määrätään erityisesti, että

1 – Alkuperäinen kieli: ranska.

2 – Asia T-51/10, Bell & Ross v. SMHV, määräys 18.6.2010 (jäljempänä valituksenalainen määräys).

kanteeseen on tarvittaessa liitettävä säädös, jonka mitättömäksi julistamista pyydetään. Jos tätä asiakirjaa ei ole liitetty kanteeseen, ”kirjaaja kehottaa asianosaista toimittamaan asiakirjat kohtuullisessa ajassa; kannetta ei tällöin jätetä tutkimatta, vaikka asiakirjat toimitetaan vasta asian vireillepanoa koskevan määräajan päätyttyä”.

Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestys

6. Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen (jäljempänä työjärjestys) 43 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Jokaisen oikeudenkäyntiasiakirjan alkuperäiskappaleen on oltava asianosaisen asiamiehen tai asianajajan allekirjoittama.

Alkuperäiskappale ja kaikki liitteet, joihin siinä viitataan, on jätettävä unionin yleiselle tuomioistuimelle samoin kuin viisi jäljennöstä unionin yleistä tuomioistuinta varten ja yksi jäljennös kutakin asianosaista varten. Sen asianosaisen, joka jättää asiakirjat, on todistettava jäljennökset oikeiksi.

– –

6. Prosessuaalisten määräaikojen noudattamisen kannalta pidetään ratkaisevana sitä päivää, jona jäljennös oikeudenkäyntiasiakirjan allekirjoitetusta alkuperäiskappaleesta – – saapuu kirjaamoon telekopiolaitteen tai muun unionin yleisen tuomioistuimen käytettävissä olevan teknisen tiedonsiirtovälineen välityksellä, jos asiakirjan allekirjoitettu alkuperäiskappale liitteineen ja 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettuine jäljennöksineen jätetään kirjaamoon viimeistään kymmenen päivän kuluessa tästä – –. Tähän kymmenen päivän määräaikaan ei sovelleta 102 artiklan 2 kohtaa.[3]

– –”

7. Työjärjestyksen 44 artiklan 6 kohdassa määrätään:

”Jollei kanne täytä tämän artiklan 3–5 kohdassa[4] asetettuja vaatimuksia, kirjaajan on asetettava kantajalle kohtuullinen määräaika, jonka kuluessa tämän on täydennettävä kannettaan tai toimitettava puuttuvat asiakirjat. Jos kantaja ei määräajassa täydennä kannettaan tai toimita puuttuvia asiakirjoja, unionin yleinen tuomioistuin päättää julkiasiamiestä kuultuaan, aiheuttavatko puutteet kanteen jättämisen tutkimatta muotovaatimusten laiminlyönnin perusteella.”

3 – Tämän kohdan mukaan prosessuaalisia määräaikoja pidennetään pitkien etäisyyksien vuoksi kymmenellä päivällä.

4 – Näissä kohdissa määrätään kirjaamoon jätettävästä asiakirjasta, joka osoittaa, että asianajajalla on kelpoisuus esiintyä tuomioistuimessa (3 kohta), siihen liitettävistä perussäännön 21 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetuista asiakirjoista (4 kohta) ja selvityksestä, joka liitetään asiakirjaan, jos kantaja on yksityisoikeudellinen oikeushenkilö, ja jolla osoitetaan, että kantaja on oikeushenkilönä olemassa ja että asianajajalle annettu valtuutus on asianmukainen (5 kohta).

8. Työjärjestyksen 111 artiklassa määrätään:

”Jos unionin yleinen tuomioistuin ei selvästi ole toimivaltainen ratkaisemaan kannetta tai jos kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytykset selvästi puuttuvat tai kanne on selvästi täysin perusteeton, unionin yleinen tuomioistuin voi [julkisasiamiestä kuultuaan] jatkamatta asian käsittelyä ratkaista asian perustellulla määräyksellä.”

Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaajan ohjeet

9. Työjärjestyksen 23 artiklassa vahvistetaan unionin yleisen tuomioistuimen kirjaajan ohjeet (jäljempänä kirjaajan ohjeet). Kirjaajan ohjeiden 7 artiklassa todetaan seuraavaa:

”1. Kirjaaja huolehtii siitä, että asiakirjavihkoon otetut asiakirjat ovat perussäännön, työjärjestyksen ja unionin yleisen tuomioistuimen asianosaisille antamien käytännön ohjeiden sekä näiden ohjeiden määräysten mukaisia.

Tarvittaessa kirjaaja asettaa määräajan, jonka kuluessa asianosaiset voivat korjata kirjaamoon jätettyjen asiakirjojen muotovirheet.

Kirjelmän tiedoksianto viivästyy, mikäli asianosaisille annettujen käytännön ohjeiden 55 ja 56 kohdassa mainittuja työjärjestyksen määräyksiä ei noudateta.

Kirjelmän tiedoksianto tapauksesta riippuen joko viivästyy tai saattaa viivästyä, mikäli asianosaisille annettujen käytännön ohjeiden 57 ja 59 kohdassa mainittuja määräyksiä ei noudateta.

– –

3. Kirjaaja hyväksyy ainoastaan sellaiset asiakirjat, joissa on asianosaisen asianajajan tai asiamiehen alkuperäinen allekirjoitus, sanotun kuitenkaan rajoittamatta työjärjestyksen 43 artiklan 6 kohdassa tarkoitettua mahdollisuutta toimittaa asiakirjat telekopiolaitteella tai muulla teknisellä tiedonsiirtovälineellä.

– –”

Käytännön ohjeet asianosaisille

10. Työjärjestyksen 150 artiklan perusteella on laadittu unionin yleisen tuomioistuimen käytännön ohjeet asianosaisille (jäljempänä käytännön ohjeet). Ohjeiden ”Kirjelmien ulkoasu” -nimisen B otsikon alla todetaan erityisesti seuraavaa:

”– –

7. Kyseisen asianosaisen asianajajan tai asiamiehen allekirjoitus on merkittävä kirjelmän loppuun. Jos asianajajia tai asiamiehiä on useita, riittää, että yksi heistä allekirjoittaa kirjelmän.

– –

9. Kaikkien oikeudenkäyntiasiakirjojen jokaiseen jäljennökseen, jotka asianosaisten on esitettävä työjärjestyksen 43 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan nojalla, kyseessä olevan asianosaisen asianajajan tai asiamiehen on merkittävä hänen itsensä allekirjoittama maininta siitä, että jäljennös vastaa asiakirjan alkuperäiskappaletta."

11. Käytännön ohjeiden "Kanne- ja valituskirjelmien saattaminen menettelysääntöjen ja -ohjeiden mukaisiksi" -nimisen F otsikon 55–59 kohdassa täsmennetään edellytykset, joiden mukaisesti kirjelmiä voidaan täydentää.

12. Edellä mainitun otsikon 55 kohdan mukaan kirjelmää, joka ei täytä seuraavia edellytyksiä, ei anneta tiedoksi vastapuolelle, vaan asetetaan kohtuullinen määräaika, jossa on esitettävä

"a) asianajajan kelpoisuuden osoittava asiakirja (työjärjestyksen 44 artiklan 3 kohta);

b) selvitys siitä, että yksityisoikeudellinen oikeushenkilö on oikeushenkilönä olemassa (työjärjestyksen 44 artiklan 5 kohdan a alakohta);

c) valtuutus (työjärjestyksen 44 artiklan 5 kohdan b alakohta);

d) selvitys siitä, että valtuutuksen allekirjoittajalla on ollut siihen kelpoisuus (työjärjestyksen 44 artiklan 5 kohdan b alakohta);

e) kanteen kohteena oleva toimi (kun kyse on kumoamiskanteesta) – – (perussäännön 21 artiklan toinen kohta ja työjärjestyksen 44 artiklan 4 kohta)".

13. Käytännön ohjeiden 56 kohdassa todetaan seuraavaa:

"Henkistä omaisuutta koskevissa asioissa, joissa riitautetaan SMHV:n valituslautakunnan päätöksen lainmukaisuus, kannekirjelmää, joka ei täytä työjärjestyksen 132 artiklassa esitettyjä edellytyksiä, jotka koskevat seuraavien tietojen ilmoittamista ja asiakirjojen esittämistä, ei anneta tiedoksi vastapuolelle, vaan asetetaan kohtuullinen määräaika, jossa on esitettävä:

a) valituslautakuntakäsittelyn asianosaisten nimet ja heidän kyseisen käsittelyn aikana toimitettavia tiedoksiantoja varten ilmoittamansa osoitteet (työjärjestyksen 132 artiklan 1 kohdan ensimmäinen alakohta);

b) valituslautakunnan päätöksen tiedoksiantopäivä (työjärjestyksen 132 artiklan 1 kohdan toinen alakohta);

c) kannekirjelmän liitteeksi kanteen kohteena oleva päätös (työjärjestyksen 132 artiklan 1 kohdan toinen alakohta).”

14. Käytännön ohjeiden 57 kohdassa todetaan erityisesti seuraavaa:

”Jos kanne- tai valituskirjelmä ei täytä seuraavia muotomääräyksiä, jotka koskevat seuraavia seikkoja, kyseisen kirjelmän tiedoksiantamista lykätään ja asetetaan kohtuullinen määräaika, jossa:

– –

b) asianajajan tai asiamiehen on merkittävä alkuperäinen allekirjoitus kanne- tai valituskirjelmän loppuun (käytännön ohjeiden 7 kohta),

– –

o) on toimitettava kanne- tai valituskirjelmän oikeaksi todistettuja jäljennöksiä (työjärjestyksen 43 artiklan 1 kohdan toinen alakohta ja käytännön ohjeiden 9 kohta).”

15. Käytännön ohjeiden F otsikon 58 kohdassa todetaan, että jos kirjelmä ei täytä muotomääräyksiä, jotka koskevat prosessiosoitetta, mahdollisen toisen asianajajan kelpoisuuden osoittavaa asiakirjaa, perusteluiden lyhennelmää ja oikeudenkäyntikielellä esitettyihin asiakirjoihin oheistettavia käännöksiä, kirjelmä annetaan tiedoksi ja asetetaan kohtuullinen määräaika sen täydentämiseksi.

16. Lopuksi tämän otsikon 59 kohdassa määrätään periaatteesta tai tapauskohtaisesta mahdollisuudesta täydentää kirjelmää sekä lykätä sen tiedoksiantamista vastaajalle tai vastapuolelle, kun valituskirjelmän sivumäärä ylittää käytännön ohjeissa esitetyn enimmäissivumäärän.

Asian tausta

17. Valittaja nosti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 22.1.2010 faksitse saapuneella kirjelmällään kanteen SMHV:n päätöksestä. [5] Kyseinen päätös annettiin tiedoksi valittajalle 13.11.2009, joten kanteen nostamisen määräaika päättyi 25.1.2010 työjärjestyksessä määrättyjen prosessuaalisten määräaikojen laskemista koskevien sääntöjen nojalla.

18. Tämän jälkeen valittajan asianajaja lähetti kirjaamoon kannekirjelmän liitteineen seitsemänä kappaleena, työjärjestyksen

5 – Kolmannen valituslautakunnan 27.10.2009 tekemä päätös asiassa R 1267/2008-3, Bell & Ross BV v. Klockgrossisten i Norden AB (jäljempänä tehty päätös).

44 artiklan 3–5 kohdassa vaaditut asiakirjat sekä kirjeen, jossa täsmennettiin, että lähetys sisälsi alkuperäisen kannekirjelmän, sen liitteet sekä näiden asiakirjojen seitsemän oikeaksi todistettua jäljennöstä. [6] Lähetys saapui kirjaamoon 1.2.2010 eli kymmenentenä päivänä faksitse lähetettyjen asiakirjojen saapumisesta.

19. Kirjaamo pyysi 2.2.2010 asianajajaa toimittamaan sille alkuperäisen allekirjoitetun kannekirjelmän, joka vaikutti puuttuvan lähetyksestä.

20. Asianajaja lähetti 3.2.2010 päivätyssä kirjeessään kirjaamoon ainoan asiakirja-aineistossaan olleen kannekirjelmän kappaleen ja seuraavan selityksen:

”Olen vakuuttunut siitä, että olen lähettänyt teille aikaisemmin alkuperäisen asiakirjan valokopioineen, enkä näin ollen voi sanoa, onko ohessa oleva asiakirja alkuperäinen. Mielestäni kyse on asiakirja-aineistossamme säilytetystä kopiosta. Pyydän teitä tutkimaan asiakirjan ja jään odottamaan asiaa koskevia huomioitanne.”

21. Kirjaamo ilmoitti asianajajalle 5.2.2010 päätelleensä, että kyseessä oli alkuperäinen asiakirja, sillä allekirjoituksen (musta) muste levisi hieman, kun sitä pyyhkäistiin kostealla kankaalla.

22. Tästä syystä kannekirjelmä rekisteröitiin kirjaamossa 5.2.2010 eli sekä kanteen nostamisen määräajan että työjärjestyksen 43 artiklan 6 kohdassa määrätyn kanteen nostamisen kymmenen päivän määräajan päättymisen jälkeen.

23. Kirjaamolle osoitetussa 12.2.2010 päivätyssä kirjeessään valittajan asianajaja vetosi anteeksiannettavaan erehdykseen syynä kannekirjelmän allekirjoitetun alkuperäiskappaleen toimittamiselle edellä mainitun, asiakirjan toimittamiseen varatun kymmenen päivän määräajan päättymisen jälkeen.

24. Kannekirjelmää ei näiden olosuhteiden vuoksi annettu tiedoksi SMHV:lle.

Valituksenalainen määräys

25. Unionin yleinen tuomioistuin, joka katsoi saaneensa riittävästi tietoja asian asiakirja-aineistosta ja päätti työjärjestyksen 111 artiklan nojalla ratkaista asian jatkamatta asian käsittelyä, hylkäsi kannekirjelmän valituksenalaisella määräyksellä, koska kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytykset selvästi puuttuivat.

6 – Vaikuttaa siltä, että yhteenkään seitsemästä jäljennöksestä ei ollut tehty merkintää siitä, että jäljennös oli oikeaksi todistettu, vaan asianajaja oli arvioinut käytännön ohjeiden 9 kohdasta huolimatta, että jäljennösten todistaminen oikeaksi saatekirjeessä oli riittävää. Se, että kyseisiä jäljennöksiä ei ollut todistettu oikeaksi tällä tavoin, mainitaan valituksenalaisessa määräyksessä, mutta sitä ei voida käyttää perusteluna tutkimatta jättämiselle. Kyseessä vaikuttaa joka tapauksessa olevan virhe, joka olisi voitu korjata käytännön ohjeiden 57 kohdan o alakohdan nojalla.

26. Unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan [7] kanteen nostamisen määräaika kuuluu oikeusjärjestyksen perusteisiin, koska se on asetettu oikeudellisten tilanteiden selkeyden ja varmuuden takaamiseksi sekä syrjinnän ja mielivaltaisen kohtelun välttämiseksi oikeudenhoitona, ja että unionin tuomioistuimien on viran puolesta tutkittava, onko sitä noudatettu. [8] Unionin yleinen tuomioistuin totesi edelleen, että kannekirjelmä saapui kirjaamoon faksitse 22.1.2010 ennen kanteen nostamisen määräajan päättymistä ja että kun otetaan huomioon työjärjestyksen 43 artiklan 6 kohdassa määrätty kymmenen päivän määräaika, alkuperäisen valituskirjelmän olisi pitänyt saapua kirjaamoon ennen 1.2.2010. Koska mainittu alkuperäinen kannekirjelmä saapui kuitenkin vasta 5.2.2010, se toimitettiin myöhässä. [9]

27. Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin tarkasteli 12.2.2010 päivätyssä kirjeessä anteeksiannettavasta erehdyksestä esitettyjä väitteitä, joiden mukaan valituskirjelmän jäljennöksistä huolehtinut palveluntarjoaja oli sekoittanut alkuperäisen valituskirjelmän ja yhden jäljennöksistä, asianajajalla oli tapana allekirjoittaa asiakirjat mustalla musteella, kopioiden laadun vuoksi oli ollut vaikeaa erottaa alkuperäisasiakirja jäljennöksistään, kantajalta ei voitu vaatia asiakirjojen järjestelmällistä tutkimista kostean kankaan avulla ja mahdollisuus kirjelmän täydentämiseksi käytännön ohjeiden 57 kohdan o alakohdan nojalla saattoi heikentää kantajien tarkkaavaisuutta alkuperäisen asiakirjan erottamisen tarpeellisuuden suhteen.

28. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei yhdenkään väitteen perusteella voitu katsoa, että kyseessä olisi anteeksiannettava erehdys. Oikeuskäytännön [10] mukaan kanteen nostamisen määräaikojen yhteydessä anteeksiannettavan erehdyksen käsitettä on tulkittava suppeasti, ja se koskee ainoastaan poikkeuksellisia olosuhteita, joissa on erityisesti kyse siitä, että asianomainen toimielin on menetellyt tavalla, joka on yksinään tai ratkaisevassa määrin omiaan aiheuttamaan ymmärrettävän sekaannuksen vilpittömässä mielessä olevalle yksityiselle oikeussubjektille, joka on noudattanut kaikkea sitä huolellisuutta, jota edellytetään tavanomaista harkitsevaisuutta noudattavalta henkilöltä. Nyt esillä olevassa asiassa valittaja on kuitenkin myöntänyt aiheuttaneensa itse sekaannuksen valmistellessaan asiakirja-aineistoa, minkä lisäksi olosuhteet eivät ole olleet poikkeukselliset eikä edellytettyä huolellisuutta ole osoitettu. Vaikeudet, jotka liittyivät kannekirjelmän allekirjoitetun alkuperäiskappaleen erottamiseen sen jäljennöksistä, olisi voitu ratkaista. [11]

29. Käytännön ohjeiden 55–59 kohdassa lueteltuihin kanne- ja valituskirjelmien täydentämistä koskeviin tapauksiin ei myöskään sisälly tapausta, jossa kirjelmän allekirjoitettu alkuperäiskappale on toimitettu määräajan

7 – Asia C-246/95, Coen, tuomio 23.1.1997 (Kok., s. I-403, 21 kohta) ja yhdistetyt asiat T-121/96 ja T-151/96, Mutual Aid Administration Services v. komissio, tuomio 18.9.1997 (Kok., s. II-1355, 38 ja 39 kohta).

8 – Valituksenalaisen määräyksen 12 kohta.

9 – Valituksenalaisen määräyksen 17 kohta.

10 – Asia T-12/90, Bayer v. komissio, tuomio 29.5.1991 (Kok., s. II-219, 29 kohta) ja asia T-392/05, MMT v. komissio, määräys 11.12.2006 (36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

11 – Valituksenalaisen määräyksen 19–27 kohta.

päättymisen jälkeen. Täydentämismahdollisuus, josta määrätään 57 kohdan o alakohdassa, ei voi johtaa kantajien, joiden tehtävänä on erottaa alkuperäiset asiakirjat jäljennöksistä, tarkkaavaisuuden heikentymiseen. [12]

Vaatimukset ja valitusperusteet

30. Valittaja vaatii, että unionin tuomioistuin kumoaa valituksenalaisen määräyksen, toteaa, että kumoamiskanne voidaan ottaa tutkittavaksi, palauttaa asian unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi pääasian ratkaisemista varten ja velvoittaa SMHV:n maksamaan kummassakin oikeusasteessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

31. Valittaja esittää kuusi valitusperustetta, jotka liittyvät työjärjestyksen 111 artiklan rikkomiseen, työjärjestyksen 43 artiklan rikkomiseen, käytännön ohjeiden 57 kohdan b alakohdan ja kirjaajan ohjeiden 7 artiklan 1 kohdan noudattamatta jättämiseen, anteeksiannettavan erehdyksen tunnustamatta jättämiseen, poikkeuksellisiin olosuhteisiin sekä suhteellisuusperiaatteen ja luottamuksensuojan periaatteen loukkaamiseen.

32. SMHV vaatii, että valitus hylätään ja valittaja velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

12 – Valituksenalaisen määräyksen 28 kohta.

Asian tarkastelu

Alustavat huomautukset

33. Aluksi on mielestäni tärkeää määritellä oleellisimmat, nyt esillä olevalle asialle tyypilliset olosuhteet.

34. Yhtäältä asiassa ei ole riitautettu sitä, että kirjaamoon 5.2.2010 saapunut kannekirjelmän kappale oli sekaannuksen seurauksena asianajajan allekirjoittama alkuperäiskappale, eikä sitä, että 1.2.2010 saapuneet kappaleet olivat sen kanssa yhdenmukaisia valokopioita. Asiassa ei myöskään ole riitautettu sitä, että 5.2.2010 vastaanotettu asiakirja oli 22.1.2010 faksitse saapuneen asiakirjan alkuperäiskappale. On lisäksi kiistatonta, että kanteen nostamisen määräaika päättyi 25.1.2010 (ja sitä noudatettiin toimitettaessa kannekirjelmä faksitse 22.1.2010) ja että määräaika, joka on varattu kannekirjelmän alkuperäiskappaleen toimittamiseen kymmenen päivän kuluessa faksitse toimitetun kappaleen saapumisesta, päättyi 1.2.2010.

35. Toisaalta on tärkeää huomioida, että unionin yleiselle tuomioistuimelle osoitetussa kannekirjelmässä ei ilmeisistä syistä esitetä edellä mainitun sekaannuksen syitä, mahdollisia perusteluja kannekirjelmän myöhäiselle toimittamiselle tai virheen korjaamisen mahdollisuutta koskevia väitteitä. Koska

kannekirjelmää ei annettu tiedoksi SMHV:lle eikä istuntoa järjestetty, osapuolilla ei ole ollut tilaisuutta esittää kantaansa näihin seikkoihin suoraan unionin yleisessä tuomioistuimessa. [13] Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin teki valituksenalaisen määräyksen sisältävän päätöksensä asianajajan ja kirjaamon välillä puhelimitse ja kirjallisesti tapahtuneiden yhteydenottojen sekä kirjaamon toimesta tapahtuneen asianajajan alkuperäisen allekirjoituksen määrittelemisen perusteella.

36. Tämän jälkeen on palautettava mieleen ne unionin oikeuden periaatteet, jotka ovat tämän valituksen arvioimisen kannalta merkityksellisimpiä: oikeusvarmuuden periaate, jonka nojalla kanteen nostamisen määräajat ovat ehdottomia prosessinedellytyksiä eivätkä osapuolten tai tuomioistuimen määrättävissä; oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin tuomioistuimessa Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklassa määrätyin edellytyksin; suhteellisuusperiaate, joka edellyttää, että unionin oikeuden säännöksen tavoitteet ovat saavutettavissa siinä säädettyjen keinojen avulla ja että näillä keinoilla ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen kyseisten tavoitteiden saavuttamiseksi; ja luottamuksensuojan periaate, johon voivat vedota kaikki henkilöt, joille unionin toimielimen toiminnan vuoksi on syntynyt perusteltuja odotuksia, jotka perustuvat toimielimen asiassa antamiin täsmällisiin vakuutteluihin.

37. Näiden periaatteiden ja nyt esillä olevan asian olosuhteiden perusteella vaikuttaa siltä, että kolmas ja kuudes valitusperuste ansaitsevat erityisen huomion, ja käsittelenkin niitä ensisijaisesti. Muita valitusperusteita voidaan tarkastella sen jälkeen lyhyemmin.

Kolmas valitusperuste: kirjaajan ohjeiden 7 artiklan 1 kohdan ja käytännön ohjeiden 57 kohdan b alakohdan noudattamatta jättäminen

38. Valittaja toteaa, että unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen, kun se ei ole myöntänyt mahdollisuutta korjata kannekirjelmä kirjaajan ohjeiden 7 artiklan 1 kohdan (jonka mukaan kirjaaja asettaa tarvittaessa määräajan, jonka kuluessa asianosaiset voivat korjata kirjaamoon lähetettyjen asiakirjojen muotovirheet) ja käytännön ohjeiden 57 kohdan b alakohdan (jonka mukaan asetetaan kohtuullinen määräaika kirjelmän täydentämiseksi, jos kirjelmä ei täytä muotovaatimusta, jonka mukaan asianajajan on

13 – Totean, että jos valituksenalainen määräys olisi tehty työjärjestyksen 113 artiklan nojalla 111 artiklan sijaan, osapuolten kuuleminen olisi ollut tarpeen. Työjärjestyksen 113 artiklassa näet määrätään, että ”unionin yleinen tuomioistuin voi milloin tahansa omasta aloitteestaan, *asianosaisia kuultuaan*, ratkaista, onko asia jätettävä tutkimatta ehdottoman prosessinedellytyksen puuttumisen vuoksi – –” (kursivointi tässä). Koska tutkittavaksi ottamisen edellytysten selvä puuttuminen siksi, että kannekirjelmä on toimitettu määräajan päättymisen jälkeen, tarkoittaa, että ehdottomat prosessinedellytykset eivät täyty, ei ole helppoa määritellä työjärjestyksen 111 ja 113 artiklan soveltamisalaa eikä tämän seurauksena täsmentää unionin yleiselle tuomioistuimelle asetetun, osapuolten kuulemista – edes kirjallisesti – koskevan velvoitteen laajuutta ennen kuin pääasiassa kyseessä olevien kaltaisissa olosuhteissa annetaan määräys (ks. erityisesti asia C-417/04 P, Regione Siciliana v. komissio, tuomio 2.5.2006, Kok., s. I-3881, 37 kohta).

merkittävä alkuperäinen allekirjoitus kirjelmän loppuun) mukaiseksi.

39. En voi ensinnäkään hyväksyä SMHV:n esittämää väitettä, joka koskee tämän valitusperusteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä. SMHV näet korostaa, että valittaja ei vedonnut käytännön ohjeiden 57 kohdan b alakohtaan unionin yleisessä tuomioistuimessa.

40. On totta, että pääasiaan liittyvää valitusperustetta, jota ei ole esitetty unionin yleisessä tuomioistuimessa, ei lähtökohtaisesti voida esittää ensimmäistä kertaa unionin tuomioistuimessa. [14] Nyt esillä olevan asian yhteydessä näyttää kuitenkin siltä, että valitusperusteiden tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä ei voida arvioida siltä kannalta, ovatko ne samanlaiset kuin ne valitusperusteet, jotka esitettiin ensimmäisessä oikeusasteessa. Valittajalla ei näet ole ollut mahdollisuutta esittää unionin yleisessä tuomioistuimessa käydyn menettelyn aikana kyseessä olevaan määräykseen liittyvää valitusperustetta. Kannekirjelmässä ei voitu käsitellä sen toimittamisen edellytyksiä, joita ei ilmeisistä syistä voitu ennakoida kirjelmää laadittaessa. Valittajan asianajajan ja kirjaamon välillä tapahtuneista yhteydenotoista – myös kirjallisista –, on todettava, että ne eivät missään tapauksessa ole asiakirjoja, joissa valittaja olisi voinut esittää valitusperusteita, jotka voitaisiin ottaa tutkittavaksi kanteen yhteydessä.

14 – Ks. erityisesti yhdistetyt asiat C-514/07 P, C-528/07 P ja C-532/07 P, Ruotsi ym. v. API ja komissio, tuomio 21.9.2010 (Kok., s. I-8533, 126 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

41. Valittajan esittämät väitteet ovat mielestäni asiasisällöltään selkeitä, kun taas SMHV:n esittämät vastaväitteet eivät vakuuta minua.

42. Vaikka työjärjestyksen 44 artiklan 6 kohdassa viitataankin ainoastaan siihen, että saman artiklan 3–5 kohdassa lueteltujen edellytysten täyttymättä jääminen voi antaa aihetta kirjelmän täydentämiseksi kirjaajan asettamassa kohtuullisessa määräajassa, kyseessä ei ole nimenomaisesti tyhjentävä luettelo, toisin kuin SMHV väittää.

43. Kirjaajan ohjeiden 7 artiklan 1 kohdassa määrätään tältä osin, että kirjaaja huolehtii siitä, että asiakirjavihkoon otetut asiakirjat ovat ”perussäännön, työjärjestyksen ja –– asianosaisille [annettujen] käytännön ohjeiden sekä näiden ohjeiden” määräysten mukaisia ja että tarvittaessa ”kirjaaja asettaa määräajan, jonka kuluessa asianosaiset voivat korjata kirjaamoon jätettyjen asiakirjojen muotovirheet”. Tämän vuoksi päättelen, että tarkoitettuihin muotovirheisiin luetaan kaikki muotovirheet, joista määrätään näissä neljässä asiakirjassa.

44. Asianajajan alkuperäisen allekirjoituksen puuttuminen kannekirjelmän lopusta ei tosin ole vain puhdas muotovirhe (jollainen olisi esimerkiksi muun kuin käytännön ohjeiden 8 kohdan a alakohdassa edellytetyn A4-kokoisen paperin käyttäminen), sillä allekirjoituksen avulla voidaan todeta, että asiakirja on peräisin toimivaltaiselta taholta, ja siten allekirjoitus myös todistaa asiakirjan sisällön. Allekirjoitus on kuitenkin vain yksi

niistä tekijöistä, jotka yhdessä tekevät tunnistamisen mahdolliseksi. Tunnistamisen mahdollistavia tekijöitä ovat myös selvitys siitä, että kantaja on olemassa oleva yksityisoikeudellinen oikeushenkilö, asianajajalle annettu valtuutus, todiste asianajajalle annetun valtuutuksen asianmukaisuudesta ja asianajajan kelpoisuuden osoittava asiakirja. Yhdenkin tekijän puuttuessa on mahdotonta todeta, onko asiakirja peräisin toimivaltaiselta taholta, ja näin ollen asiakirja on jätettävä tutkimatta. Koska on lisäksi kiistatonta, että jos jokin näistä muista asiakirjoista puuttuu, kyseessä on korjattavissa oleva muotovirhe, päättelen, että sama koskee asianajajan alkuperäistä allekirjoitusta.

45. Käytännön ohjeiden 57 kohdan b alakohdassa määrätään, että jos kirjelmä ei täytä muotovaatimusta, jonka mukaan asianajajan on merkittävä alkuperäinen allekirjoitus kirjelmän loppuun, ”kyseisen kirjelmän tiedoksiantamista lykätään ja asetetaan kohtuullinen määräaika sen saattamiseksi menettelysääntöjen ja -ohjeiden mukaiseksi”.

46. Vaikuttaa siis siltä, että kirjaajan ohjeiden 7 artiklan 1 kohdassa luettuna yhdessä käytännön ohjeiden 57 kohdan b alakohdan kanssa määrätään – selvästi – kohtuullisen määräajan asettamisesta kirjelmän täydentämiseksi, mikäli sen loppuun ei ole merkitty asianajajan alkuperäistä allekirjoitusta.

47. SMHV kuitenkin väittää, että kirjaajan ohjeissa ei voida lisätä sellaisia uusia mahdollisuuksia, jotka koskevat kirjelmän täydentämistä määräajan päättymisen jälkeen ja joista ei määrätä perussäännössä tai työjärjestyksessä.

48. Tämä väite edellyttää ensinnäkin, että toisistaan erotetaan kirjelmän täydentäminen määräajan päättymisen jälkeen (josta voidaan määrätä vain perussäännössä ja työjärjestyksessä ja joka sallitaan perussäännön 21 artiklan toisessa kohdassa ja työjärjestyksen 44 artiklan 6 kohdassa mainituissa tapauksissa) ja kirjelmän täydentäminen ennen määräajan päättymistä (josta voidaan määrätä unionin yleisen tuomioistuimen laatimissa ohjeissa).

49. Perussäännön 21 artiklan toisessa kohdassa olevasta täsmennyksestä ”kannetta ei tällöin jätetä tutkimatta, vaikka asiakirjat toimitetaan vasta asian vireillepanoa koskevan määräajan päätyttyä” ei mielestäni kuitenkaan voida ensinnäkään päätellä, että samanlaisen täsmennyksen puuttuminen muita kanne- ja valituskirjelmien täydentämistapauksia koskevista määräyksistä merkitsee väistämättä sitä, että kanne- ja valituskirjelmiä *ei voida* näissä muissa tapauksissa täydentää kyseisen määräajan päättymisen jälkeen.

50. Seuraavaksi totean, että työjärjestyksen 44 artiklan 6 kohdasta, kirjaajan ohjeiden 7 artiklan 1 kohdasta tai käytännön ohjeiden 57 kohdasta ei käy nimenomaisesti eikä

implisiittisesti ilmi, voidaanko kanne- ja valituskirjelmiä täydentää kanteen nostamisen määräajan päättymisen jälkeen. Nämä kolme määräystä ovat sanamuodoltaan hyvin samankaltaiset, ja kussakin niissä määrätään kirjaajan asettamasta (kohtuullisesta) määräajasta sellaisen asiakirjan täydentämiseksi, jossa on muotovirhe. Jos siis työjärjestyksen 44 artiklan 6 kohdassa mainitut tapaukset voidaan korjata kanteen nostamisen määräajan päättymisen jälkeen, ei ole syytä päätellä, etteikö sama pätisi kahdessa muussa määräyksessä mainittuihin tapauksiin. [15]

51. Vaikuttaa lisäksi siltä, että kaikkiin sellaisiin kanne- ja valituskirjelmien täydentämismahdollisuuksiin, joista määrätään menettelysäännöissä, on väistämättä voitava turvautua määräajan päättymisen jälkeen. Niin kauan kuin määräaika ei ole päättynyt, [16] kantajalla on näet aina oikeus täydentää kannettaan omasta aloitteestaan tai saatuaan kirjaamolta tiedoksiannon muotovirheestä ilman, että mikään määräys nimenomaisesti oikeuttaisi siihen. Mikäli nimenomaista määräystä ei tarvita sen sallimiseksi, että kirjelmää täydennetään *ennen* kanteen nostamisen määräajan päättymistä, on tällaisen määräyksen olemassaolosta pääteltävä, että kirjelmien täydentäminen sallitaan kyseisen määräajan päättymisen *jälkeen*, ja tämän seikan vuoksi kirjaamon puuttuminen asiaan ja kohtuullisen määräajan asettaminen on välttämätöntä. [17]

52. SMHV väittää kuitenkin myös, että käytännön ohjeissa ei voida määrätä sellaisista kirjelmän täydentämistapauksista, josta ei määrätä työjärjestyksessä.

53. Käytännön ohjeet ovat toki normihierarkiassa alemmalla tasolla kuin työjärjestys, joka toimii niiden oikeudellisena perustana. Näitä kahta asiakirjaa sovelletaan kuitenkin yhdessä, minkä vuoksi niitä on tulkittava mahdollisimman yhteneväisesti. Nyt esillä olevassa asiassa työjärjestys ei sisällä määräyksiä, joista olisi mahdollista päätellä, että kirjelmien täydentäminen (tai tämän tapahtuminen kanteen nostamisen määräajan päättymisen jälkeen) on mahdollista vain työjärjestyksessä mainituissa tapauksissa. Näin ollen työjärjestyksen ja käytännön ohjeiden

15 – Jos sen sijaan perussäännön 21 artiklan toisen kohdan sanamuodosta (”kannetta ei tällöin jätetä tutkimatta, vaikka asiakirjat toimitetaan vasta asian vireillepanoa koskevan määräajan päätyttyä”) pitäisi päätellä, että kaikissa niissä tapauksissa, joiden osalta tätä ei ole täsmennetty, menettelysääntöjen ja -ohjeiden mukaiseksi saattaminen on tehtävä ennen määräajan päättymistä – enkä näe mitään syytä tehdä tällaista päätelmää – SMHV:n väite olisi epäjohdonmukainen, sillä tämä täsmennys puuttuu myös työjärjestyksen 44 artiklan 6 kohdasta.

16 – Ja niin kauan kuin kannekirjelmää ei ole annettu tiedoksi vastapuolelle; kirjaajan ohjeiden mukaan kannekirjelmää, jossa on muotovirhe, ei kuitenkaan pitäisi antaa tiedoksi.

17 – On ilmeistä, että päättäessään kussakin tapauksessa asetettavasta määräajasta kirjaajan on otettava huomioon paitsi se, mikä on kohtuullista kantajalle, myös se, mikä on kohtuullista vastaajan näkökulmasta (sekä, käsiteltävänä olevan asian kaltaisissa tavaramerkkiasioissa, SMHV:ssa käydyssä menettelyssä vastapuolena olleen näkökulmasta), näiden osapuolten oikeusaseman täytyy olla todettavissa selkeästi ja varmasti, kun otetaan huomioon kanteen nostamisen ja tiedoksi antamisen määräajat.

yhdenmukainen tulkinta on mahdollinen siltä osin kuin niissä määrätty kirjelmien täydentäminen ei rajoitu ajanjaksoon, joka edeltää kanteen nostamisen määräajan päättymistä. Jos nämä kaksi määräystä sen sijaan olisivat ristiriidassa keskenään, työjärjestyksen määräystä olisi noudatettava ensisijaisesti. Näyttää joka tapauksessa siltä, että siinäkin tapauksessa, että käytännön ohjeet ylittävät sen, mikä sallitaan työjärjestyksessä, osapuolilla on oikeus odottaa, että unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että sitä sitovat sen itse laatimat ohjeet etenkin silloin, kun se omasta aloitteestaan ja osapuolia kuulematta päättää kanteen tutkimatta jättämisestä.

54. Lopuksi SMHV väittää, että kirjelmien täydentäminen käytännön ohjeiden 55–59 kohdassa määrätyissä tapauksissa ei koske kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä vaan ainoastaan sen tiedoksi antamista vastaajalle.

55. Mielestäni tätä väitettä ei voida hyväksyä. On totta, että jokaisessa kyseisistä käytännön ohjeiden kohdista täsmennetään, onko tiedoksi antaminen siirrettävä myöhempään ajankohtaan vai ei. Vaikuttaa lisäksi todennäköiseltä, että joidenkin mainittujen virheiden – esimerkiksi käytännön ohjeiden 57 kohdan c alakohdassa mainitun kirjelmän kohtien numeroimisen puuttumisen – korjaamatta jättäminen ei voisi johtaa kanteen tutkimatta jättämiseen. Sen sijaan jotkin virheet – mukaan luettuna käytännön ohjeiden 57 kohdan b alakohdassa mainitun asianajajan tai asiamiehen alkuperäisen allekirjoituksen puuttuminen asiakirjan lopusta, mistä on kyse nyt esillä olevassa asiassa – aiheuttaisivat korjaamattomina väistämättä sen, että kanne jätetään tutkimatta. Näin ollen ei ole mahdollista todeta, että käytännön ohjeiden 57 kohdassa mainittu kanne- ja valituskirjelmien täydentäminen vaikuttaisi vain kannekirjelmän tiedoksi antamiseen eikä sen tutkittavaksi ottamiseen.

56. Vaikuttaa myös siltä, että valituksenalaisen määräyksen 28 kohdassa esitetyllä toteamuksella, jonka mukaan käytännön ohjeiden 57 kohdan o alakohdassa sallitaan ”unionin yleisen tuomioistuimen lykätä työjärjestyksen 43 artiklan 1 kohdan toisessa kohdassa määrätyn kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä koskevaa arviointia”, ei ole tässä tapauksessa merkitystä.

57. Näin ollen katson, että kolmas valitusperuste on perusteltu.

Kuudes valitusperuste: suhteellisuusperiaatteen ja luottamuksensuojan periaatteen loukkaaminen

58. Valittaja väittää, että unionin yleinen tuomioistuin jätti noudattamatta suhteellisuusperiaatetta ja luottamuksensuojan periaatetta, kun se päätti jättää tutkimatta kanteen, vaikka kannekirjelmän kahdeksan kappaletta, joissa oli asianajajan allekirjoitus, saapuivat faksitse tai postitse ennen määräajan päättymistä. Sekä kirjaajan ohjeissa (7 artikla) että käytännön ohjeissa (57 kohdan b alakohta) määrätään, että kirjelmää voidaan täydentää, jotta siihen saadaan asianajajan alkuperäinen allekirjoitus.

59. SMHV korostaa, että prosessuaalisten määräaikojen ja muiden olennaisten menettelymääräysten tiukka soveltaminen ei vaikuta tehokasta oikeussuojaa koskevaan oikeuteen. Tutkittavaksi ottamisen edellytysten puuttuminen sen vuoksi, että kannekirjelmä toimitettiin myöhässä, ei ole mainitun oikeuden vastaista eikä suhteetonta. Asianosaisille annettujen käytännön ohjeiden 57 kohdan b alakohta ei ole luonteeltaan sellainen, että sen perusteella voisi syntyä perusteltu luottamus, joka koskee sellaisen kannekirjelmän täydentämistä, josta puuttuu alkuperäinen allekirjoitus, eikä sen perusteella missään tapauksessa voida poiketa unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 43 artiklan 6 kohdassa olevasta selvästä vaatimuksesta.

Luottamuksensuoja

60. Luottamuksensuojan periaatteesta huomautan aluksi, että siihen on mahdollisuus vedota kaikilla henkilöillä, joille unionin toimielimen toiminnan vuoksi on syntynyt perusteltuja odotuksia, jotka perustuvat toimielimen asiassa antamiin täsmällisiin vakuutteluihin. Tämän periaatteen loukkaamiseen ei sitä vastoin voida vedota, jollei täsmällisiä vakuutteluja ole annettu. [18]

61. Voidaanko nyt esillä olevassa asiassa päätellä, että unionin yleinen tuomioistuin (tai sen kirjaamo) on antanut täsmällisiä vakuutteluja, joiden perusteella valittaja saattoi perustellusti odottaa, että kannekirjelmää voidaan täydentää?

62. On toki totta, että valittaja ei väitä saaneensa täsmällisiä vakuutteluja tältä osin. Yhtäältä monet kirjaajan ohjeiden (etenkin niiden 7 artiklasta) ja käytännön ohjeiden (etenkin niiden 57 kohdasta) lainatut määräykset antoivat kuitenkin ymmärtää, että olemassa voisi olla mahdollisuus, johon vedotaan nyt esillä olevassa asiassa, kirjelmän täydentämiseksi. Tältä osin kantajien olisi yleisesti pystyttävä luottamaan siihen, että unionin yleinen tuomioistuin noudattaa itse laatimiaan sääntöjä. Valituksenalaisesta

18 – Ks. viimeksi asia C-321/09 P, Kreikka v. komissio, tuomio 7.4.2011 (45 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

määräyksestä ja 3.2.2010 päivätystä kirjeestä käy toisaalta ilmi, että 2.2.2010 eli työjärjestyksen 43 artiklan 6 kohdassa määrätyn kymmenen päivän määräajan päättymistä seuraavana päivänä kirjaamo ”pyysi [valittajaa] lähettämään kannekirjelmän allekirjoitetun alkuperäiskappaleen”.[19] Edellä mainittujen määräysten valossa tällaisen pyynnön ei voida tulkita olleen muuta kuin täsmällinen vakuuttelu (vaikkakin epäsuora) siitä, että kannekirjelmää on voitu täydentää lähettämällä allekirjoitettu alkuperäiskappale. On nimittäin niin, että koska mainittu alkuperäiskappale ei ollut kirjaamon hallussa ja sekä kanteen nostamisen määräaika että kymmenen päivän määräaika olivat päättyneet, sen toimittamisen tarkoitus saattoi olla vain kirjelmän täydentäminen. Kantaja, joka vastaanottaa kirjaamolta tällaisen pyynnön tietoisena siitä, että sekä kanteen nostamisen määräaika että kymmenen päivän määräaika ovat päättyneet, voi ainoastaan päätellä, että kirjelmän täydentäminen on mahdollista, sillä jos alkuperäiskappale ei ole tuolla hetkellä kirjaamon hallussa, olisi tarpeetonta pyytää sen myöhempää toimittamista ainoastaan vahvistukseksi.

63. Kun otetaan huomioon kirjaamon antama täsmällinen, vaikkakin epäsuora, vakuuttelu sekä kirjaajan ohjeiden 7 artiklan ja käytännön ohjeiden 57 kohdan määräykset, jotka unionin yleinen tuomioistuin on laatinut ja joita sen siis voidaan olettaa noudattavan, valittaja saattoi mielestäni perustellusti luottaa siihen, että unionin yleinen tuomioistuin ei suoralta kädeltä torju sitä mahdollisuutta, että toimitettua kirjelmää voidaan täydentää toimittamalla kirjaamon pyynnöstä sen alkuperäiskappale, ja että näin olisi siitä huolimatta, että valittaja tai valittajan asianajaja eivät olisi tehneet anteeksiannettavaa erehdystä, sillä tällaisen virheen olemassaoloa koskevia edellytyksiä ei mainita näissä määräyksissä eikä kirjaamo ole niihin viitannut.

64. Valituksenalaisessa määräyksessä unionin yleinen tuomioistuin on perustellut kanteen tutkimatta jättämistä toteamalla yhtäältä, että kanteen nostamisen määräajan noudattamista määriteltäessä huomioon on otettava ainoastaan kannekirjelmän allekirjoitetun alkuperäiskappaleen toimittamispäivä eli 5.2.2010, ja toisaalta, että allekirjoitetun alkuperäiskappaleen toimittaminen työjärjestyksen 43 artiklan 6 kohdassa määrätyn kymmenen päivän määräajan päättymisen jälkeen ei sisälly käytännön ohjeiden 55–59 kohdassa mainittuihin tapauksiin, joissa kirjelmiä voidaan täydentää.[20] Muilta osin unionin yleinen tuomioistuin on tyytynyt ainoastaan tutkimaan ja hylkäämään valittajan asianajajan kirjaamolle osoitetussa 12.2.2011 päivätyssä kirjeessä esittämät väitteet, joissa vedotaan anteeksiannettavaan erehdykseen.

19 – Valituksenalaisen määräyksen 4 kohta. Pyynnön päivämäärää ei täsmennetä kyseisessä määräyksessä, mutta se käy ilmi 3.2.2010 päivätystä kirjeestä (ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 20 kohta), jonka paikkansapitävyyttä ei tältä osin nähdäkseni ole kiistetty. Vaikka oletettaisiin, että kirjaamo pyysi valituskirjelmän alkuperäiskappaletta samana päivänä, kun se vastaanotti sen seitsemän jäljennöstä, eli 1.2.2010, jolloin alkuperäiskappaleen toimittamiseen varattu kymmenen päivän määräaika päättyi, ei ole varmaa, pidettiinkö kirjaamossa todennäköisenä, että Pariisissa asianajajan hallussa oleva asiakirja ehdittäisiin toimittaa Luxemburgiin ennen kyseisen määräajan päättymistä eli kuluvan vuorokauden keskiyötä.

20 – Valituksenalaisen määräyksen 17 ja 28 kohta.

65. Tässä yhteydessä toteamus, jonka mukaan allekirjoitetun alkuperäiskappaleen toimittamista määräajan päättymisen jälkeen ei mainita käytännön ohjeiden 55–59 kohdassa mainituissa tapauksissa, joissa kirjelmiä voidaan täydentää, on mielestäni virheellinen, sillä käytännön ohjeiden 57 kohdan b alakohdassa mainittuihin tapauksiin sisältyy asianajajan alkuperäisen allekirjoituksen puuttuminen kirjelmän lopusta.

66. Unionin yleinen tuomioistuin ei missään tapauksessa ole ottanut millään tavalla huomioon mahdollisuutta – johon kantaja saattoi perustellusti luottaa – täydentää kirjelmää yksinkertaisesti siten, että kirjaamon pyynnöstä toimitetaan kirjelmän allekirjoitettu alkuperäiskappale, vaan on tutkinut ainoastaan, voidaanko todettu tutkimatta jättäminen hylätä anteeksiannettavan erehdyksen tähden. Vaikuttaa siis siltä, että unionin yleinen tuomioistuin ei ole noudattanut luottamuksensuojan periaatetta valittajan osalta.

Suhteellisuusperiaate

67. Suhteellisuusperiaatteen osalta on selvitettävä, onko unionin yleinen tuomioistuin soveltanut valituksenalaisessa määräyksessään menettelysääntöjään siten, että haluttu tavoite on saavutettu ylittämättä sitä, mikä on ollut tarpeen tavoitteen saavuttamiseksi.

68. Kuten unionin yleinen tuomioistuin on huomauttanut valituksenalaisessa määräyksessään, tavoitteena on oikeudellisten tilanteiden selkeyden ja varmuuden takaaminen sekä kaikenlaisen syrjinnän ja mielivaltaisen kohtelun välttäminen oikeudenkäytössä. Kanteen nostamisen määräaikojen tiukan soveltamisen ja asianmukaisesti valtuutetun henkilön alkuperäisellä allekirjoituksella varustettujen kannekirjelmien toimittamista koskevan vaatimuksen ansiosta (erityisesti) unionin toimielimet, elimet tai laitokset, joiden toimi voidaan riitauttaa, voivat tutkia, onko toimesta nostettu tietyn määräajan kuluessa kanne, joka voidaan ottaa tutkittavaksi.

69. Mahdollisen vastapuolen intressi saada varmuus toimensa asemasta – eli onko toimi riidanalainen vai sellainen, että siihen ei voida hakea muutosta – on kuitenkin punnittava suhteessa sellaisten henkilöiden, jotka kokevat kärsineensä toimesta, intressiin riitauttaa toimi kohtuullisin edellytyksin. Oikeudellisen selkeyden ja oikeusvarmuuden kannalta tavoite on siis kaksijakoinen. Tavoitteena ei ole ainoastaan vastapuolen suojaaminen myöhässä nostetuilta tai varmentamattomilta kanteilta vaan myös kantajan tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden takaaminen. Kaikki määräykset tai toimet, jotka horjuttaisivat tavoitteen kahden eri intressin välistä tasapainoa suosimalla liiallisesti jompaakumpaa niistä toisen kustannuksella, ovat mielestäni ristiriidassa suhteellisuusperiaatteen kanssa.

70. Nyt esillä olevassa asiassa ei ole väitetty, että kyseiset määräajat tai vaatimus saattaa kannekirjelmä todistusvoimaiseksi rajoittaisivat valittajan mahdollisuutta hakea muutosta

tehtyyn päätökseen. Todetessaan, että kanne jätetään tutkimatta valittajan virheestä johtuvan muotovaatimusten laiminlyönnin perusteella, unionin yleinen tuomioistuin kuitenkin on estänyt tämän mahdollisuuden. Kuten edellä totesin, siltä osin kuin katson, että kanteen tutkimatta jättämisen toteamisesta ei määrätä sovellettavissa määräyksissä, on tutkittava, suojellaanko unionin yleisen tuomioistuimen päätöksessä kohtuuttomasti SMHV:ta tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan valittajan oikeuden kustannuksella.

71. Mielestäni kyseisten intressien välisen tasapainon painopiste on valituksenalaisessa määräyksessä siirtynyt tosiasiassa liikaa SMHV:ta hyödyttävään suuntaan.

72. Yhtäältä päivämäärä, jolloin määritellään, täyttääkö toimitettu kirjelmä tutkittavaksi ottamisen muodolliset edellytykset vai ei, riippuu useista seikoista, joita ovat erityisesti päivämäärä, jona kantajalla on ollut mahdollisuus saada kanteen kohteena oleva toimi tietoonsa, se, onko maksutonta oikeudenkäyntiä haettu etukäteen,[21] se, onko kirjelmä toimitettu ”unionin yleisen tuomioistuimen käytettävissä olevan teknisen tiedonsiirtovälineen välityksellä”, ja mahdollisuudet täydentää kirjelmää määräajan päättymisen jälkeen (joista kiistaton on ainakin mahdollisuus, josta määrätään perussäännön 21 artiklan toisessa kohdassa). Kirjelmää, joka täyttää tutkittavaksi ottamisen muodolliset edellytykset, ei voida myöskään käytännössä koskaan antaa tiedoksi vastapuolelle samana päivänä kuin se kirjataan saapuneeksi kirjaamoon. Mahdollinen vastapuoli ei siis voi saada varmuutta siitä, että sen tekemän toimen riitauttamiselta vältytään, selvittämättä (vähintään) kaikkia näitä tekijöitä. Vastapuoli voi saada kyseisen varmuuden mahdollisesti vasta (paljonkin) kanteen nostamisen määräajan päättymisen jälkeen, ja varmuuden saamiseksi vastapuoli saattaa joutua ottamaan yhteyttä kirjaamoon.

73. Toisaalta kirjaajan mahdollisuus asettaa (kohtuullinen) määräaika sellaisen kirjelmän täydentämiseksi, joka ei noudata tiettyjä kanteen tutkittavaksi ottamisen muotovaatimuksia, pienentää selvästi sitä vaaraa, että vastapuoli joutuu odottamaan varmuuden saamista vain kantajan laiminlyönnin vuoksi.

74. Edellä esitetyn ja nyt esillä olevan asian tosiseikaston (kannekirjelmän, jonka yhteneväisyyttä alkuperäiskappaleeseen ei ole riitautettu, toimittaminen faksitse ennen kanteen nostamisen määräajan päättymistä, kannekirjelmän seitsemän kappaleen, joiden asemaa alkuperäiskappaleen tarkkoina jäljennöksinä ei ole riitautettu, toimittaminen

21 – Työjärjestyksen 96 artiklan 4 kohdassa määrätään, että ”maksutonta oikeudenkäyntiä koskevan hakemuksen tekeminen keskeyttää kanteen nostamisen määräajan siihen päivään saakka, jona määräys, jolla tämä hakemus ratkaistaan, tai –– määräys, jolla asianajaja nimetään hakijan edustajaksi, annetaan tiedoksi”.

työjärjestyksen 43 artiklan 6 kohdassa määrätyn kymmenen päivän määräajan kuluessa ja kannekirjelmän alkuperäiskappaleen toimittaminen neljä päivää myöhemmin välittömänä vastauksena kirjaamon mainitun määräajan päättymisen jälkeen esittämään pyyntöön) perusteella katson, että unionin yleinen tuomioistuin ei ole noudattanut suhteellisuusperiaatetta, kun se on sulkenut pois mahdollisuuden täydentää kirjelmää itse laatimiensa määräysten nojalla.

75. Näin ollen katson, että kuudes valitusperuste on perusteltu.

Välihuomautus

76. Kolmannesta ja kuudennesta valitusperusteesta esittämästäni arvioinnista johtuu, että valitus on mielestäni otettava käsiteltäväksi. Koska asia ei selvästi ole ratkaisukelpoinen, on näin ollen aiheellista palauttaa se unionin yleiseen tuomioistuimeen.

77. Jos unionin tuomioistuin kuitenkin valitsisi erilaisen kannan näihin kahteen valitusperusteeseen, mielestäni se ei voi ottaa valitusta käsiteltäväksi jäljellä olevien valitusperusteiden perusteella syistä, joita käsittelen lyhyesti jäljempänä.

Ensimmäinen valitusperuste: työjärjestyksen 111 artiklan rikkominen

78. Valittaja väittää, että julkisasiamiestä ei ole kuultu ja että näin ollen on rikottu työjärjestyksen 111 artiklaa.

79. On totta, että tässä artiklassa, johon valituksenalainen määräys perustuu, määrätään julkisasiamiehen kuulemisesta. Työjärjestyksen 2 artiklan 2 kohdassa täsmennetään kuitenkin, että työjärjestyksen viittauksia julkisasiamieheen ”sovelletaan vain tapauksiin, joissa joku tuomareista on nimetty julkisasiamieheksi”. Nyt esillä olevassa asiassa yhtäkään tuomaria ei kuitenkaan ollut nimetty toimimaan julkisasiamiehenä unionin yleisessä tuomioistuimessa käytävässä menettelyssä. Ensimmäinen valitusperuste on täten hylättävä tehottomana.

Toinen valitusperuste: työjärjestyksen 43 artiklan rikkominen

80. Valittaja moittii unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se on tulkinnut työjärjestyksen 43 artiklaa virheellisesti katsoessaan, että kannekirjelmä toimitettiin määräajan päättymisen jälkeen. Valittaja korostaa, että nyt esillä olevan asian olosuhteet poikkeavat niistä olosuhteista, jotka olivat valituksenalaisen määräyksen 17 kohdassa mainitussa asiassa PubliCare Marketing Communications

vastaan SMHV [22] annetun määräyksen taustalla. Kyseisessä asiassa kirjelmä toimitettiin faksitse, minkä jälkeen sen alkuperäiskappale saapui myöhässä, sillä lähetyksestä maksettu postimaksu oli riittämätön. Nyt esillä olevassa asiassa kirjaamo vastaanotti kannekirjelmän seitsemän valittajan asianajajan allekirjoittamaa kappaletta 1.2. eli ennen sovellettavan määräajan päättymistä. Nyt esillä olevassa asiassa merkityksellinen kysymys on kirjelmän alkuperäiskappaleen tunnistaminen. Kyseisessä 43 artiklassa ei valittajan mukaan täsmennetä mitenkään kirjelmän allekirjoitustapaa (väri, täytekynän tyyppi jne.). Unionin yleisen tuomioistuimen tekemä testi kostealla kankaalla voidaan kyseenalaistaa, sillä kaikki musteet eivät leviä. Unionin yleinen tuomioistuin ei ole maininnut valituksenalaisessa määräyksessä menetelmää, jolla se on voinut erottaa alkuperäiskappaleen jäljennöksestä, ja se on näin ollen lisäillyt edellytyksiä, joita ei ole mainittu sen työjärjestyksen 43 artiklassa.

81. SMHV katsoo, että tämä valitusperuste on ilmeisen perusteeton. Työjärjestyksen 43 artiklan 1 kohdassa edellytetään asianajajan omakätistä allekirjoitusta. [23] Kirjaajan ohjeiden 7 artiklan 3 kohdassa täsmennetään, että kirjaaja hyväksyy ainoastaan sellaiset asiakirjat, joissa on ”asianajajan – – alkuperäinen allekirjoitus”. Menetelmällä, jonka avulla kirjaaja erottaa alkuperäiskappaleen kopiosta, ei ole merkitystä, koska valittaja ei kiistä sitä, että 1.2.2010 toimitetut asiakirjat eivät olleet alkuperäiskappaleita. SMHV:n mukaan unionin yleinen tuomioistuin ei siis ole ottanut tosiseikkoja huomioon vääristyneellä tavalla. Tiedolla siitä, oliko kirjaamoon 5.2.2010 toimitettu asiakirja alkuperäiskappale, ei ole merkitystä. Vaikka kyseessä olisikin ollut alkuperäiskappale, se olisi toimitettu määräajan päättymisen jälkeen. Päinvastaisessa tapauksessa kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytykset puuttuisivat työjärjestyksen 43 artiklan 1 kohdan nojalla.

82. Vaikuttaa siltä, että toisessa valitusperusteessaan valittaja moittii erityisesti sitä, että kun kirjaamo tutki asiakirjat ”kostean kankaan avulla” ja kun unionin yleinen tuomioistuin vahvisti tämän menetelmän, tässä yhteydessä sovellettaviin määräyksiin lisäiltiin edellytyksiä, joita ei mainita näissä määräyksissä ja jotka koskevat tapaa, jolla oikeudenkäyntiin liittyvä asiakirja varustetaan tätä tarkoitusta varten asianmukaisesti valtuutetun henkilön alkuperäisellä allekirjoituksella.

83. En voi hyväksyä tätä päättelyä, vaikka jotkin tässä valitusperusteessa esitetyt väitteet voivat olla merkityksellisiä muiden valitusperusteiden yhteydessä.

84. Vaatimus alkuperäisen allekirjoituksen merkitsemisestä joihinkin asiakirjoihin (alkuperäiskappaleisiin) muttei toisiin (jäljennöksiin) edellyttää välttämättä, että alkuperäiskappale ja jäljennös on mahdollista erottaa toisistaan. Toisin kuin valittaja vaikuttaa väittävän, valituksenalaisessa määräyksessä ei aseteta juuri tätä seikkaa koskevia erityisiä vaatimuksia. Vaikka leviävän ja/tai muun värisen kuin valokopioissa käytetyn musteen käyttö voi olla yksi keinoista, joilla alkuperäiskappaleen erottaminen kopioista voidaan

22 – Asia T-358/07, PubliCare Marketing Communications v. SMHV, määräys 28.4.2008.

23 – Asia T-37/98, FTA ym. v. neuvosto, määräys 24.2.2000 (Kok., s. II-373).

taata, mikään määräyksessä ei estä muiden menetelmien käyttämistä alkuperäiskappaleen tunnistamiseen.

85. Missään tapauksessa ei ole riitautettu sitä, että kirjaamon nyt esillä olevassa asiassa käyttämän, vaikkakin käsin toteutetun, menetelmän avulla alkuperäiskappale pystyttiin erottamaan kirjaamon hallussa olleiden kannekirjelmän kahdeksan eri kappaleen joukosta.

86. Katson siis, että toinen valitusperuste on perusteeton.

Neljäs ja viides valitusperuste: anteeksiannettava erehdys tai ennalta arvaamaton seikka

87. Valittaja vetoaa yhtäältä anteeksiannettavaan erehdykseen. Koska vaadittujen jäljennösten sivumäärä (yhteensä 2 651 sivua) on huomattavan suuri, valittajan asianajaja turvautui ulkopuolisen palveluntarjoajan apuun. Valittajan mukaan asianajaja toimi tässä yhteydessä huolellisesti. Palveluntarjoaja unohti liittää unionin yleiselle tuomioistuimelle osoitettuun lähetykseen yhden asiakirjan, mutta asianajaja ehti korjata tämän virheen ajoissa. Valittaja toimi siis vilpittömässä mielessä. Kaikki kirjaamoon toimitetut asiakirjat oli allekirjoitettu ja toimitettu määräajoissa. Toisaalta valittaja väittää, että alkuperäiskappaleen ja jäljennösten sekoittuminen johtuu valittajalle tuntemattomista epätavallisista olosuhteista eli siitä että palveluntarjoaja sekoitti alkuperäiskappaleen ja kopiot toisiinsa ja toimitti epätäydelliset liitteet. Valittaja toteutti kaikki mahdolliset toimenpiteet näiden ongelmien korjaamiseksi ja toimi koko ajan vilpittömässä mielessä vakuuttuneena siitä, että kirjelmän alkuperäiskappale oli jo kirjaamon hallussa.

88. SMHV katsoo, että anteeksiannettavan virheen käsite koskee ainoastaan poikkeuksellisia olosuhteita, joissa on erityisesti kyse sitä, että asianomainen toimielin on menetellyt tavalla, joka on yksinään tai ratkaisevassa määrin omiaan aiheuttamaan ymmärrettävän sekaannuksen yksityiselle. Alkuperäiskappaleen ja jäljennöksen erottaminen toisistaan on kuitenkin SMHV:n mukaan erittäin tärkeää. Valittajan olisi pitänyt erottaa alkuperäiskappale selvästi jäljennöksistä esimerkiksi allekirjoittamalla alkuperäiskappale sinisellä mustekynällä. Jos valittaja olisi toiminut nopeammin, kanteen täydentäminen olisi ollut mahdollista kanteen nostamisen määräajan puitteissa. SMHV katsoo, että sekaannus alkuperäiskappaleen ja jäljennösten välillä on luettava valittajan syyksi.

89. Näiden kahden valitusperusteen osalta olen samaa mieltä SMHV:n kanssa. Kirjaamoon toimitettavien oikeudenkäyntiin liittyvien asiakirjojen valmistelusta, valvonnasta ja tarkistamisesta vastaa täysimääräisesti asianomaisen osapuolen edustaja, joka toimii osapuolen määräysvallassa ja vastaa toimistaan tälle. Olosuhteet voivat tosin olla poikkeukselliset ja/tai epätavalliset ja aiheuttaa täysin anteeksiannettavan sekaannuksen. Nyt esillä olevassa asiassa unionin yleisen

tuomioistuimen toteamuksista tai valittajan väitteistä ei kuitenkaan voida päätellä muuta kuin että valittaja tai valittajan asianajaja ei todennäköisesti ole toiminut riittävän huolellisesti jättäessään kanteen nostamisen tiukan määräajan huomioimatta suunnitelmissaan. Työjärjestyksestä ilmenee selvästi, että kirjelmän alkuperäiskappale on toimitettava kirjaamoon, ja näin ollen jokainen kantaja on tietoinen kyseisen alkuperäiskappaleen tunnistamisen välttämättömyydestä. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot riippuvat täysin valittajan huolellisuudesta. Mistään erityisestä menettelytavasta ei ole määrätty, mutta alkuperäiskappaleen ja valokopion erottaminen toisistaan allekirjoituksen musteen värin avulla tai muulla asianmukaisella keinolla saattaisi osoittautua hyödylliseksi.

90. Anteeksiannettavaa erehdystä tai ennalta arvaamatonta seikkaa koskevia valitusperusteita ei siis mielestäni voida hyväksyä.

Loppuhuomautukset

91. Hetkellä, jona Euroopan unionin tuomioistuimen kolme oikeusastetta ovat kehottaneet Euroopan unionin neuvostoa hyväksymään, että kunkin kolmen oikeusasteen työjärjestyksiin sisällytettäisiin e-curia-järjestelmä, jonka avulla oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan toimittaa ja antaa tiedoksi sähköisesti ja jolla niiden aitous voidaan tarkistaa hyväksyttyjen sähköisten allekirjoitusten avulla, jolloin tällä tavalla toimitetut asiakirjat voidaan katsoa alkuperäiskappaleiksi, vaikuttaa siltä, että nyt esillä oleva valitus liittyy järjestelmään, joka tullaan ajan mittaan poistamaan käytöstä.

92. Vaikka asioiden, joihin tässä asiassa tehtävä päätös voi vaikuttaa suoraan, määrä siis vähenee tulevaisuudessa, unionin tuomioistuimen on mielestäni tärkeää ottaa kantaa tapaukseen, jossa ajoissa toimitettu asiakirja on virheen vuoksi tarkka kopio alkuperäisasiakirjasta, joka olisi pitänyt toimittaa kopion sijaan mutta joka toimitettiin ripeästi kirjaamon pyydettyä sitä, ja jossa valittaja saattoi katsoa kirjaamon pyynnön ja unionin yleisen tuomioistuimen itse laatimien ohjeiden perusteella, että sille oli myönnetty lyhyt määräaika asiakirjojen täydentämiseksi.

Oikeudenkäyntikulut

93. Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 1 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Saman artiklan 3 kohdan mukaisesti unionin tuomioistuin voi kuitenkin erityisistä syistä määrätä, että kukin vastaa omista kuluistaan.

94. Vaikka katsonkin, että SMHV on hävinnyt asianosainen, nyt esillä olevassa asiassa valituksen erityisolosuhteet puoltavat mielestäni sitä, että SMHV:ta ei velvoiteta korvaamaan valittajan oikeudenkäyntikuluja. SMHV ei näet ole millään tavalla vaikuttanut unionin yleiseen tuomioistuimen päätökseen jättää kanne tutkimatta sillä perusteella, että tutkittavaksi ottamisen edellytykset selvästi puuttuvat, eikä SMHV:n väliintulo valitusvaiheessa ole aiheuttanut kuluja valittajalle, joka SMHV:n toimitettua vastineensa ei ole vaatinut saada toimittaa vastauskirjelmää eikä tulla kuulluksi suullisessa käsittelyssä.

95. Näin ollen on mielestäni perusteltua, että kumpikin asianosainen määrätään vastaamaan omista muutoksenhakuun liittyvistä oikeudenkäyntikuluistaan.

Ratkaisuehdotus

96. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin

– kumoaa unionin yleisen tuomioistuimen asiassa T-51/10, Bell & Ross vastaan SMHV, 18.6.2010 antaman määräyksen

– palauttaa asian unionin yleiseen tuomioistuimeen

– määrää molemmat asianosaiset vastaamaan omista muutoksenhakuun liittyvistä oikeudenkäyntikuluistaan.